

Jörgen Petterson, klassiskur saxofonspælari:

»Fáist einki við jazztónleik«

— Vit hava jazzinum fyrri at takka, at saxofonin kom fram aftur. Men sjálvur fáist eg einki við jazz. Tað klassiska repertoarið er ivaleysa stórt.

Samrøða og myndir: Heri

— Tá ið vit hugsa um saxofon, hugsa vit næstan altíð um jazz — seta hana yvirhøvur ikki í samband við klassiskan tónleik. Og tað er í grundini ikki so logið.

Men havt eigur at vera í huga, at saxofonin varð uppfunnin mitt í farnu öld — og tá fanst eingin jazztónleikur!

Jörgen Petterson úr Svøríki var í Føroyum í farnu viku, tá Nordisk Amatør Musik Union hevði skeið í

Havn. Hann undirvisti saxofonnæmingum.

Sjálvur er hann yrkis-tónleikari — spælir saxo-

fon í ymsum symfoniorkestrum og bólum, og har tørvur er á eini saxofon í lotuni — í klassiskum tónleiki eru oftast bert smá brot fyrri saxofon, so ikki er so lætt at fáa nóg mikið at gera bara í einum ávisum orkestri. Hann spælir einki jazz, men klassiska saxofon burturav.

Klassiska saxofon??

Ja, lesið bara umaftur — tygum løsu rætt.

— Tá ið vit hugsa um saxofon, hugsa vit mestsum altíð um jazz — seta hana yvirhøvur ikki í samband við klassiskan tónleik. Og tað er jú ikki so logið.

Men vit eiga at hava í huga, at saxofonin varð uppfunnin í Paris longu í 1846 — og tá var einki, sum æt jazztónleikur!

— Maðurin, ið uppfann hana, var belgiarin Adolph Sax — instrumentbyggjari og uppfinnari, sum buði í Paris. Við saxofonini vildi hann royndir at byggja brúgv um ta klangligu gjónna millum træ- og messingblásararnar. Hann helt klangmunin millum hesar báðar bólkar vera ov stóran — vildi fáa ein millumklang fram.

Vildi uppfinna ein millumklang

— Tær fyrstu saxofonirnar vóru ætlaðar symfoniorkestrum — men gjørdust betur umtøktar í blási-orkestrum. Um hetta mundið skipaðu fransmenn fyrri nógvum kappingum fyrri blási-orkestrum — og tey orkestrur, ið høvdu saxofonir við, løgu vanliga ovast á stigatalvuni. So eftirspurningurin eftir saxofonspælum gjørdist stórus — øll orkestrur vildu hava saxofonir við.

Nú saxofonin var vorðin so væl umtøkt, varð sjálvandi tørvur á rættiligari

— Eg haldi ikki, at tú skalt vera ræddur fyrri at ganga nýggjar leiðir. Sum t.d. at spæla Bach á saxofon — hóast hann av góðum grundum ikki visti um hetta ljóðfori!

undirvising. So farið varð undir saxofonlinju á konservatorinunum í Paris. Albert Sax var sjálvur lærari. Hóast hann ikki var yrkis-tónleikari, sigst hann hava verið góður saxofonspælari.

Sum vera man, var eingin tónleikur skrivaður fyrri saxofon, tá ið hon kom fram. Men nú fóru tónaskaldini at fáa áhuga fyrri henni, og t.d. Berlioz og Debussy hava skrivað fyrri saxofon.

Jazzurin bjargaði henni

— Men bráðliga kom Frakland í figgjarkreppu, og teir máttu spara alla staðni. Tónleikarin kendi sjálvandi eisini sviðan av hesum, og fyrsta, sum varð niðurlagt á konservatorinunum í Paris, var saxofonlinjan — hon var jú nýggjast.

— Nú kom nagatódnin — eingin útviklingur hendi á saxofonøkinum, og næstan eingin tónleikur varð skrivaður.

— So hendi tað í 20-unum, at jazzurin kom fram. Væl visti hon seg at rigga til henda nýggja tónleikastil — og bráðliga vildu øll sleppa at spæla saxofon! Í USA stóð ein saxofonspælari á hvørjum gøtuhorni. — Takkað veri jazzinum fekk saxofonin av nýggjum framgongd, og nýggjur áhugi varð fyrri henni. Menn fóru aftur undir at skriva tónleik fyrri saxofon — og nú trýtur tilfar ikki — tvørturimóti! Skalt tú spæla allan tann tónleik, ið er skrivaður fyrri saxofon, hevur tú ov mikið at gera.

— Saxofonin hevur sera nógvar klangmøguleikar, og tað ger, at alt fleiri tónaskald hava fingið áhuga fyrri henni. Fyrsti, ið skrivaði fyrri saxofon, var Berlioz. Hann segði, at »saxofonin er eitt stórt framstig fyrri tónleikin«, og hann skrivaði eina saxofon-kvartett í 1854, ið framvegis verður nógv spæld. Tó er mesti saxofontónleikurin skrivaður í okkara tíð — einamest bretar og fransmenn skriva.

— Jazztónleik spæli eg

slettis ikki. Tað klassiska repertoarið er so stórt, at tú hevur ov mikið við tí. Tað er ikki bara at seta seg at spæla jazz — tað krevur líka nógva venjing sum tað klassiska og annan teknikk. Umleið sum munurin millum klassiskt og jazz-klaver.

Svøríki vann gull

— Nær fekst tú áhuga fyrri klassiskari saxofon?

— Eg byrjaði mitt tónleikalív í harmoniorkestri í heimbyi minum Kostad í landslagnum Smáland. (Forrestin kemur nærur alt glas í Svøríki haðani). Flestu saxofonspælarnar eru byrjaðir við klarinett og hava skift, men tað gjørdi eg so ikki.

— Harmoniorkestrur eru sera vælumtøkt í Smálandi — ja, og eisini í Varmlandi — so nógvir svenskir blásarar eru ætlaðir haðani.

— 16 ára gamal kom eg inn á musikalalinjuna á tónleikaháskúlanum (kon-

servatorinunum) í Stockholm (sera óvanligt at koma so ungur inn á musikalalinjuna, blaðm.). Har tók eg so eisini pedagogiskt prógv.

— Siðani kom eg inn á altjóða solistlinjuna fyrri saxofon í Bordeaux í Fraklandi. Saxofonin varð jú uppfunnin í Fraklandi, so teir eru komnir longst á leið, bæði viðvíkjandi spælum, lærarum o.ø. Hjá einum framkomnum saxofonspælara er tí mest natúrligt at leita sær hagar.

— Har var eg í eitt ár. Var til eina kapping fyrri saxofonspælarnar og fekk gullheidsmerki. Eftir tað gekk eg á solistlinjuni á tónleikaháskúlanum í Stockholm og tók diplomprógv í tjør (hægsta tónleikaútbúgving, tú kanst fáa í Norðurlondum. Tú kappast við eini 90 onnur um 4 pláss, blaðm.).

Og tú ert ...?

Framhald á síðu 15

